

CÁC BIỆN PHÁP GIÁO DỤC TRÍ TUỆ CHO TRẺ MẪU GIÁO 5-6 TUỔI TRONG GIA ĐÌNH

○ TS. NGUYỄN THỊ MỸ TRINH *

1. Giáo dục trí tuệ (GDTT) cho trẻ 5-6 tuổi trong gia đình

Gia đình là môi trường giáo dục đầu tiên của con người, là quá trình các thành viên trong gia đình trên cơ sở tình yêu thương ruột thịt mà nuôi dưỡng, dạy dỗ, truyền thụ cho trẻ những kinh nghiệm lịch sử - xã hội nhằm hình thành và phát triển toàn diện nhân cách.

GDTT là một trong những nhiệm vụ quan trọng của giáo dục gia đình. *GDTT cho trẻ 5-6 tuổi là quá trình sư phạm được tổ chức một cách đặc biệt nhằm hình thành những tri thức và kỹ năng sơ đẳng, những phương thức hoạt động trí tuệ sơ đẳng, phát triển những năng lực và nhu cầu hoạt động trí tuệ ở trẻ em 5-6 tuổi, từ đó nâng cao dần trình độ phát triển chung ở chúng, chuẩn bị tốt nhất về mặt trí tuệ cho trẻ bước vào lớp một.*

Nội dung GDTT cho trẻ 5-6 tuổi: - Hình thành các khái niệm và biểu tượng ban đầu về cuộc sống xung quanh và về bản thân trẻ; - Phát triển các quá trình nhận thức cảm tính và lí tính; - Phát triển tính ham hiểu biết, giáo dục các năng lực và phẩm chất trí tuệ: sự nhanh trí, tính phê phán, tính tò mò, khả năng sử dụng các phương pháp khác nhau để giải quyết nhiệm vụ trí tuệ...

Đặc điểm của GDTT cho trẻ 5-6 tuổi trong gia đình: - GDTT trong gia đình là một quá trình giáo dục thường xuyên, liên tục, mọi lúc, mọi nơi; - GDTT trong gia đình phụ thuộc rất lớn vào thời gian của các bậc cha, mẹ dành cho con cái nhằm thoả mãn nhu cầu giao tiếp và hoạt động của trẻ. Ngoài ra, đặc điểm của từng gia đình: quan điểm giáo dục, trình độ học vấn, điều kiện kinh tế, loại hình gia đình... cũng có ảnh hưởng nhất định đến hiệu quả GDTT trong gia đình; - GDTT trong gia đình được tiến hành dưới nhiều hình thức khác nhau, trên cơ sở tình thương yêu, gắn bó giữa các thế hệ; - GDTT cho trẻ trong gia đình được thực hiện chủ yếu bằng con đường luyện tập, giải quyết các vấn đề cụ thể, đa dạng nảy sinh trong cuộc sống và hoạt động của trẻ.

2. Thực trạng mức độ phát triển trí tuệ cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi

Nghiên cứu ở 70 trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi (được chọn theo phương pháp ngẫu nhiên, phân tầng, trong đó 34 cháu trai và 36 cháu gái) của các trường mầm non trên địa bàn TP. Vinh (từ tháng 2-4/2008), chúng tôi nhận thấy:

Kết quả thu được qua khảo sát bằng test Raven màu (quy từ điểm thô sang điểm trí tuệ bằng công thức D.Wechsler):

Trên 120 điểm Mức độ tốt	Từ 110-119 Mức độ khá	Từ 90-80 Mức độ trung bình	Dưới 80 điểm Mức độ yếu
7 cháu	20 cháu	37 cháu	6 cháu
10,0 %	28,6 %	53,8 %	8,6 %

Kết quả thu được qua khảo sát bằng test Gilie:

Từ 100-120 Mức độ tốt	Từ 80-99 điểm Mức độ khá	Từ 60-79 điểm Mức độ TB	Dưới 60 điểm Mức độ yếu
6 cháu	28 cháu	33 cháu	3 cháu
8,6%	40,0 %	47,1 %	4,3 %

Như vậy, sự phát triển trí tuệ của 70 trẻ 5-6 tuổi (của mẫu khảo sát) tập trung ở mức trung bình và khá (trên 80%), số trẻ có mức độ phát triển trí tuệ tốt không nhiều (kết quả thu được qua 2 test gần tương đương nhau), số trẻ có trí tuệ phát triển yếu có tỉ lệ không cao, tập trung nhiều hơn ở kết quả thu được bằng test Raven màu (8,6%).

3. Thực trạng GDTT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong gia đình:

Chúng tôi đã tiến hành khảo sát về GDTT cho 70 trẻ 5-6 tuổi (theo mẫu đã chọn ở trên) qua các bậc cha, mẹ trong gia đình. Kết quả thu được như sau:

Nhận thức của cha, mẹ về biểu hiện trí tuệ của con mình: Nhìn chung, các bậc cha, mẹ (82,9

* Khoa Giáo dục tiểu học - Trường Đại học Vinh

%) thường đánh giá trí tuệ của con mình qua các biểu hiện bề ngoài như thông minh, nhanh nhẩu đối đáp, nhớ lâu và chính xác các tình tiết của câu chuyện, mức độ tiếp thu kiến thức ở trường (qua trao đổi với giáo viên), các chỉ dẫn ở nhà của người lớn... Chỉ có một bộ phận cha, mẹ (17,1 %) còn đánh giá sự biểu hiện trí tuệ của con mình một cách chưa cụ thể, khi cho rằng «nó kém (tốt) hơn chị (anh) nó», «các cô thường bảo nó không thông minh»...

Đánh giá của cha, mẹ về vai trò của GDTT cho trẻ 5-6 tuổi trong gia đình: Nhìn chung trên 80% cha, mẹ có ý kiến đúng đắn khi coi trọng cả 3 mặt: GDTT, giáo dục thể chất và giáo dục tình cảm xã hội đối với trẻ 5-6 tuổi. Có 7,2% cha, mẹ cho rằng GDTT là quan trọng nhất, và ngược lại, có 12,9% cho rằng giáo dục vận động là quan trọng hơn cả.

Nhận thức của cha, mẹ về các yếu tố ảnh hưởng đến sự phát triển trí tuệ của con mình: Hầu hết 68,6% cha, mẹ cho rằng sự phát triển trí tuệ của trẻ là do di truyền «cha, mẹ thông minh thì con cái thông minh». Có 17,2% cho rằng do cách dạy dỗ, chăm sóc, giáo dục của gia đình và nhà trường. Chỉ có 14,3% cha mẹ nhận thức đúng, khi cho rằng sự phát triển trí tuệ của trẻ vừa do yếu tố di truyền, yếu tố giáo dục của gia đình, nhà trường, đặc biệt, do sự tích cực giao tiếp và hoạt động của bản thân đứa trẻ.

Các biện pháp GDTT được sử dụng trong gia đình:

Kết quả khảo sát cho thấy, các bậc cha, mẹ đã sử dụng nhiều biện pháp đúng đắn để GDTT cho trẻ 5-6 tuổi trong gia đình: tạo điều kiện cho trẻ tiếp xúc nhiều hơn với cuộc sống xung quanh; thường xuyên đọc sách cho trẻ nghe; khuyến khích và tận tụy trả lời các thắc mắc của trẻ; chơi cùng trẻ và bày cho trẻ chơi các trò chơi trí tuệ... Tuy nhiên, các biện pháp đó được sử dụng chưa có hệ thống. Có một bộ phận không nhỏ (35,7% cha, mẹ) cho rằng để phát triển trí tuệ cho trẻ 5-6 tuổi cần phải tiến hành «dạy trẻ đọc, viết và làm toán» hay «cho uống thêm sữa tăng cường trí tuệ»...

Những khó khăn trong GDTT cho trẻ 5-6 tuổi trong gia đình: + Hạn chế về thời gian và điều kiện kinh tế dành cho việc GDTT cho trẻ (71,4%); + Hạn chế về hiểu biết và các phương pháp, biện pháp GDTT cho trẻ (40,0%); + Chưa yêu cầu cao với trẻ, còn để trẻ phát triển tự nhiên vì... «nó còn nhỏ» (28,6%).

4. Các biện pháp GDTT cho trẻ mẫu giáo 5-6 tuổi trong gia đình

Nâng cao nhận thức của cha, mẹ về GDTT và vai trò của GDTT trong sự phát triển của trẻ 5-6 tuổi; - Hướng dẫn cha, mẹ tạo ra các «hoàn cảnh có vấn đề» từ đơn giản đến phức tạp và khuyến khích trẻ giải quyết chúng; - Tạo cơ hội và điều kiện cho trẻ phát triển ngôn ngữ; - Chú trọng rèn luyện cảm giác, tri giác chính xác và tinh tường ở trẻ; - Tạo điều kiện và cơ hội cho trẻ tham gia nhiều hơn vào hoạt động vui chơi, đặc biệt là các trò chơi học tập; - Giải đáp thỏa đáng mọi thắc mắc của trẻ, qua đó kích thích nhu cầu tìm hiểu thế giới xung quanh của trẻ; - Động viên, khen ngợi trẻ kịp thời; - Phối hợp với nhà trường mầm non trong việc GDTT cho trẻ.

GDTT là một nhiệm vụ quan trọng của giáo dục toàn diện cho trẻ mẫu giáo. Gia đình và các bậc cha, mẹ có nhiều điều kiện và cơ hội thuận lợi để tham gia vào quá trình GDTT cho trẻ. Đặc biệt, họ cần trang bị cho mình nhiều hiểu biết và năng lực để tham gia nhiều hơn và có hiệu quả hơn trong GDTT cho trẻ 5-6 tuổi - lứa tuổi chuẩn bị tiếp cận với hoạt động học tập ở trường phổ thông. □

Tài liệu tham khảo

1. Đào Thanh Âm. *Giáo dục học mầm non*. NXB Đại học sư phạm, H. 2002, 2005.
2. Macareno. *Nói chuyện về giáo dục gia đình*. NXB Kim Đồng, H. 1978.

Ngày 23/12/2008, Bộ GD-ĐT đã ban hành Chỉ thị 71/2008/CT-BGDĐT về **TĂNG CƯỜNG PHỐI HỢP NHÀ TRƯỜNG, GIA ĐÌNH VÀ XÃ HỘI TRONG CÔNG TÁC GIÁO DỤC TRẺ EM, HỌC SINH, SINH VIÊN**. Chỉ thị nêu rõ: Các cơ sở giáo dục mầm non,

cơ sở giáo dục phổ thông, cơ sở giáo dục thường xuyên, các đại học, học viện, các trường đại học, cao đẳng và trung cấp chuyên nghiệp thực hiện các nhiệm vụ chung sau đây:

Thường xuyên giữ mối liên hệ với gia đình, cơ quan, tổ chức, đoàn thể có liên quan để kịp thời xử lý thông tin thường xuyên, đột xuất liên quan đến học sinh, sinh viên.

Phối hợp trong việc tổ chức các hoạt động văn hoá, thể thao, vui chơi lành mạnh trong nhà trường và tại địa phương, đặc biệt vào các dịp khai giảng, kết thúc học kì, kết thúc năm học, nghỉ hè hàng năm.

Nghiên cứu, tiếp thu các ý kiến từ phía gia đình, cơ quan, tổ chức, đoàn thể có liên quan trong công tác nuôi dưỡng, chăm sóc, giáo dục trẻ em, học sinh, sinh viên.

P.V